

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Ленінського районного суду м. Дніпропетровська
24.11.2023

м. Дніпро, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 24.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування Ленінського районного суду м. Дніпропетровська (далі – суд, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Бібля Вікторія Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Лиженко Дмитро Сергійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Крупій Оксана Володимирівна, представник громадськості.

Керівництво установи:

Нощенко Ігор Святославович, голова суду (на посаді з 2022 року);

Брилевська Наталя Володимирівна, керівник апарату суду (на посаді з 2012 року).

Ленінський районний суд м. Дніпропетровська розміщений з 1995 року за адресою: м. Дніпро, вул. Коробова, будинок 6.

Установа знаходиться в окремій двоповерховій будівлі.

Судочинство здійснюють 15 суддів. Штатна чисельність апарату суду складає 68 штатних одиниць. На момент відвідування в наявності 3 вакантні посади державних службовців.

У суді облаштовано один центральний вхід для відвідувачів та окремий вхід для підсудних (засуджених).

На центральному вході будівлі суду наявна табличка із назвою суду та графіком роботи (фото 1).

На вході є пандус та кнопка виклику працівника суду (фото 2, фото 3).

У приміщенні встановлені інформаційні стенди з необхідною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів (фото 4, фото 5).

Для здійснення правосуддя суд має канцелярію, архівне приміщення, конвойну кімнату, 6 залів судових засідань, в тому числі 3 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Зали судових засідань для розгляду кримінальних справ облаштовано стаціонарними кабінами для підсудних (засуджених) з захисного органічного скла (фото 6, фото 7), необхідною комп'ютерною технікою, меблями, кондиціонерами, загартованими вікнами (фото 8). Є можливість проведення судового засідання у режимі відеоконференції.

Для підтримки громадського порядку у суді, запобігання проявам неповаги до суду та припиненні таких проявів, охорону приміщення й іншого майна суду, забезпечення захисту суддів, працівників апарату суду та безпеці учасників судового процесу при вході чергують працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області.

Конвоювання підсудних (засуджених) здійснює військова частина 3054 Національної гвардії України.

Для надання первинної домедичної допомоги громадянам, працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області, конвою та суду мають аптечки з необхідними ліками та медичними матеріалами (фото 9). Працівники суду та конвою, у разі необхідності, викликають швидку допомогу (протягом поточного року було здійснено 10 викликів швидкої допомоги).

3 березня 2022 року перерозподілена інституційна підсудність, тобто на Ленінський районний суд м. Дніпропетровська покладено розгляд справ Орджонікідзевського районного суду м. Маріуполя, Приморського районного суду м. Маріуполя та Першотравневого районного суду Донецької області.

Скарги від підсудних (засуджених) осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду протягом 2022-2023 років не надходило. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті підсудних (засуджених) не було.

На момент відвідування суду в камерних приміщеннях для підсудних (засуджених) конвойної перебувало 7 осіб. Скарги та зауваження з їх боку не заявлялися.

На виконання п. 6.5.2 ДБН, в приміщенні конвою облаштовано санітарний вузол для підсудних (засуджених) (фото 10,11)).

Конвоювання здійснюється спецтранспортом (фото 12, фото 13).

Заїзд конвойного автомобіля для посадки (висадки) підсудних (засуджених) здійснюється через огорожену стоянку.

З боку керівництва суду перешкод на шляху потрапляння до будівлі установи не було. Керівник апарату суду сприяла роботі групи НПМ.

Попереднє відвідування групою НПМ здійснювалося 24.11.2015.

За результатами попереднього відвідування надано наступні рекомендації: організувати переоблаштування камерних приміщень для підсудних (засуджених) відповідно до міжнародних та національних стандартів розміром не менше 4 м²;

вжити заходів щодо обладнання вентиляції у камерних приміщеннях для підсудних (засуджених);

організувати заміну металевих кліток у залах судових засідань для розгляду кримінальних справ на загородження з органічного скла;

забезпечити достатнім рівнем штучного освітлення зали судових засідань та камери для підсудних (засуджених);

розглянути питання щодо облаштування в суді окремої кімнати для конфіденційного спілкування підсудної (засудженої) особи з адвокатом та ознайомлення з матеріалами справи;

забезпечити суд кварцовими лампами для дезінфекції повітря у приміщенні для підсудних (засуджених) та залах судових засідань та організувати облік їх роботи;

забезпечити постійний контроль за терміном придатності ліків та їх своєчасну заміну.

На момент чергового відвідування частково були усунути порушення, а саме:

у приміщеннях конвойною та камер для підсудних (засуджених) працює у постійному режимі система вентиляції повітря;

у залах судових засідань для розгляду кримінальних справ встановлені стаціонарні кабінки з захисного органічного скла;

організовано проведення бактерицидного опромінювання приміщення конвойною, камер та залів судових засідань.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 25 Загальної декларації прав людини, ст. 28 Конституції України).

1. Вимогами п. 6.5.2. Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН), передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

На день відвідування в установі наявно 3 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, відповідно у суді має бути облаштовано 9 камерних приміщень. Натомість в суді облаштовано лише 5 камерних приміщень, що порушує можливість роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою (фото 14, фото 15).

Вищевказані порушення є приводом до подання заяв проти України до Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії» (Yaroslav Belousov v. Russia) (заява № 2653/13 і № 60980/14 від 4 жовтня 2016 року) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними. За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. Відповідно до технічних документів на будівлю розміри камер для підсудних (засуджених) становлять: 3,64 м², 3,74 м², 3,9 м², 4,5 м², 5,2 м². Три вищезазначені камери не відповідають вимогам пункту 6.5.2 ДБН, тобто не дотримана норма 4 м².

3. Приміщення для конвою обладнано з порушенням вимог п. 6.5.3 ДБН. Зокрема, відсутні оглядове віконце на входних дверях приміщення, металева шафа для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів (фото 16).

4. Відповідно до п. 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, затверджених Економічною та Соціальною радою Організації Об'єднаних Націй та п. 22.5 Європейський пенітенціарних правил, затверджених Комітетом міністрів Ради Європи від 12.11.1987, підсудні (засуджені) повинні мати доступ до чистої питної води.

Групою НПМ встановлено, що підсудні (засуджені) не мають доступу до чистої питної води, в конвойному приміщенні відсутня ємкість з питною водою та одноразові стаканчики.

Також, під час спілкування групи НПМ із працівниками суду, з їх усних пояснень стало відомо, що воду не було часу принести та «одноразовий посуд підсудні (засуджені) повинні мати власний».

Зазначене свідчить про необізнаність адміністрації та працівників суду про права підсудних (засуджених), що гарантуються нормами національного та міжнародного законодавства.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

5. У порушення вимог п. 6.5.2 ДБН, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України).

6. У порушення вимог п. 11.5 Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та

житлово- комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), санітарний вузол у приміщенні суду не пристосований для користування маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю поручнів (фото 17,18).

7. Доступ маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних, на другий поверх, де розміщені зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, неможливий через відсутність підйомного механізму (фото 19).

8. У залах судових засідань відсутні окремо передбачені місця для осіб з інвалідністю, які пересуваються на колісних кріслах, що не відповідає вимогам пункту 6.2.1.7. ДБН Інклюзивність.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

9. Тимчасове укриття в суді не облаштовано, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Найближче укриття знаходиться на сусідній вулиці в будівлі загальноосвітній школі.

Окрім цього, працівники та відвідувачі наражають себе на небезпеку під час оповіщення сигналу «повітряна тривога» продовжуючи перебувати у приміщенні суду або на подвір'ї.

10. У порушення вимоги п. 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, в приміщенні суду не забезпечено ізолюваний маршрут конвоювання підсудних (засуджених) до зали судових засідань, у зв'язку з чим підсудні конвоюються відкритими для сторонніх осіб коридорами. Зазначене призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачу заборонених предметів в приміщеннях суду (фото 20).

11. За поясненням працівників суду у приміщеннях залів судових засідань для розгляду кримінальних справ та камерах для підсудних (засуджених) здійснюється бактерицидне опромінювання по годинах (зали суду – з 17 години до 00 години та з 05 години до 08 години; камери та приміщення конвою – з 17 години до 05 години). Але в порушення п. 9.5 ДБН не ведеться журнал обліку проведення опромінювання.

Порушення права на інформацію (Закон України «Про інформацію»).

12. У суді відсутня актуальна контактна інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та про способи звернення у разі порушення прав та інтересів людини і громадянина.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Дніпропетровській області:

1. Розглянути можливість обладнання будівлі суду найпростішим укриттям.
2. Опрацювати питання щодо збільшення кількості та розміру камер у приміщенні суду до 4 м² відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН.
3. Обладнати приміщення для конвою відповідно до вимог пункту 6.5.3 ДБН.
4. Переобладнати санітарний вузол у приміщенні суду для користування маломобільними групами населення.
5. Забезпечити вільний доступ підсудних (засуджених) до чистої питної води.

Ленінському районному суду м. Дніпропетровська:

1. Провести технічне переоснащення приміщень суду з урахуванням потреб маломобільних груп населення та осіб з інвалідністю.
2. Обладнати у приміщенні суду кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).
3. Забезпечити наявність ізольованого маршруту конвоювання підсудних (засуджених) від конвойного приміщення до зали судових засідань.
4. Організувати ведення журналу опромінювання бактерицидними лампами залів судових засідань та камер для підсудних (засуджених)
5. Розмістити на інформаційних стендах актуальну контактну інформацію про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та про способи звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
6. Вжити заходів щодо запобігання порушенням, які можуть призводити до порушень прав людини.

Додаток: фотоматеріали, отримані під час візиту на 10 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини**

Вікторія БІБЛЯ

Фотознімки отримані за результатами візиту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4, фото 5

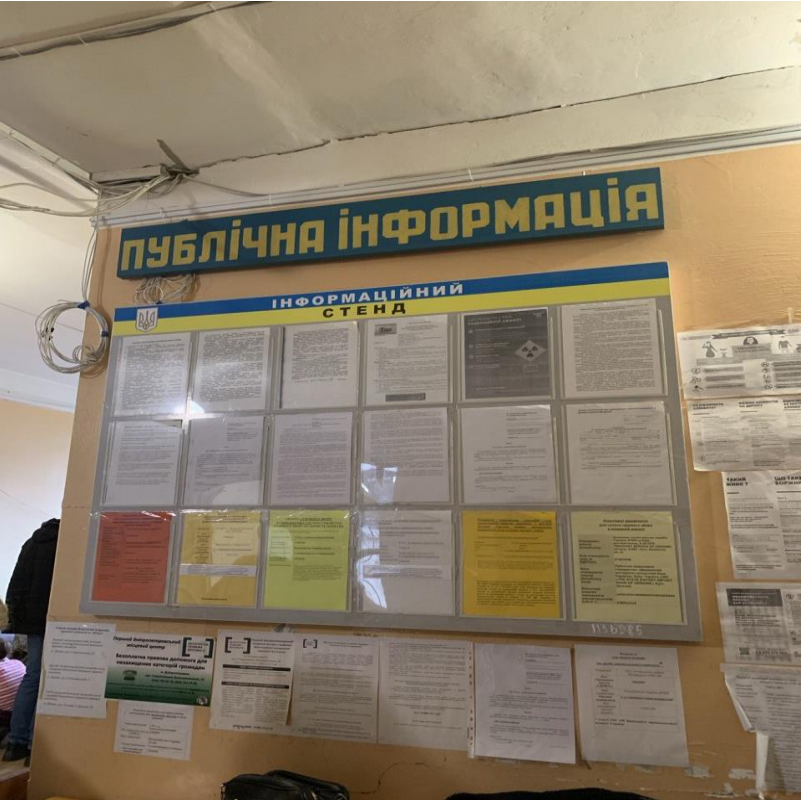

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10,11

Фото 12,13

Фото 14, 15

Фото 16

Фото 17,18

Фото 19

Фото 20

